

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1TdoV/11/2015
Identifikačné číslo spisu: 9512100098
Dátum vydania rozhodnutia: 12.07.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Libor Duľa
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:9512100098.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Libora Duľu a sudcov JUDr. Daniela Hudáka, JUDr. Petra Krajčoviča, JUDr. Štefana Michálika a JUDr. Aleny Šiškovej v trestnej veci obvineného S. I. pre pokračovací zločin skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. v jednočinnom súbehu s pokračovacím zločinom neodvedenie dane a poistného podľa § 277 ods. 1, ods. 4 Tr. zák., na neverejnom zasadnutí konanom 12. júla 2016 v Bratislave o dovolaní obvineného proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. februára 2014, sp. zn. 4 To 5/2014, v spojení s rozsudkom Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica z 23. januára 2014, sp. zn. BB-3T/25/2012, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie obvineného S. I. sa odmieta.

Odôvodnenie

Špecializovaný trestný súd rozsudkom z 23. januára 2014, sp. zn. BB-3T/25/2012, uznal obvineného S. I. vinným z pokračovacieho zločinu skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. (v bodoch 1/, 2/, 3/, 4/, 5/, 7/, 10/, 11/, 12/, 14/, 16/, 17/, 18/, 20/, 22/ a 23/) v jednočinnom súbehu s pokračovacím zločinom neodvedenie dane a poistného podľa § 277 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. (v bodoch 6/, 8/, 9/, 13/, 15/, 19/, 21/ a 24/), a to na skutkovom základe tam bližšie uvedenom.

Obvinenému bol za to uložený podľa § 276 ods. 4 Tr. zák. s použitím § 36 písm. j/ Tr. zák., § 37 písm. h/ Tr. zák., § 38 ods. 2 Tr. zák., § 41 ods. 1 Tr. zák. úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 11 rokov, na výkon ktorého bol podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. zaradený do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom strázenia.

Podľa § 56 ods. 1 Tr. zák. súd obvinenému uložil i peňažný trest vo výške 100.000 Eur, pričom pre prípad úmyselného zmarenia jeho výkonu mu bol podľa § 57 ods. 3 Tr. zák. ustanovený náhradný trest odňatia slobody vo výmere 1 rok.

Podľa § 288 ods. 1 Tr. por. bol poškodený (P. V. N. V., I. X, G.) odkázaný na občianske súdne konanie.

Proti vyššie citovanému prvostupňovému rozsudku (všetkým jeho výrokom) podal obvinený odvolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej už len „najvyšší súd“) uznesením z 27. februára 2014, sp. zn. 4 To 5/2014, takým spôsobom, že podľa § 321 ods. 1 písm. f/ Tr. por. napadnutý rozsudok zrušil vo výroku o náhrade škody.

Dňa 27. júla 2015 bolo Špecializovanému trestnému súdu doručené dovolanie obvineného S. I., smerujúce proti obom skôr spomínaným rozhodnutiam (t.j. proti uzneseniu odvolacieho súdu v spojení s prvostupňovým rozsudkom), ktoré tento podal prostredníctvom ním splnomocneného advokáta JUDr. Ľuboša Petrovského. Ako dovolacie dôvody boli pritom označené dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. c/, písm. g/ Tr. por. a § 369 ods. 3 Tr. por.

Čo sa týka dovolacieho dôvodu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., tak naplnenie tohto (a teda porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom) nachádza obvineným v tom, že: 1/ mu nebola poskytnutá dostatočná lehota na preštudovanie vyšetrovacieho spisu v prípravnom konaní; 2/ došlo k odmietnutiu jeho návrhov na doplnenie dokazovania; 3/ mu bol ustanovený náhradný obhajca a hlavné pojednávanie bolo dňa 10. januára 2014 vykonané za jeho prítomnosti.

Pokiaľ ide o námietku neprimerane krátkeho času určeného na preštudovanie vyšetrovacieho spisu - konkrétne 10 kalendárnych dní, z toho 2 dni pripadli na sobotu a nedeľu, na 83 zväzkov a cca 35 000 strán - s touto sa podľa názoru obvineného nedostatočným spôsobom vysporiadali oba konajúce sudy. Skutočnosť, že v období ukončenia vyšetrovania mal dvoch obhajcov, z ktorých využil možnosť preštudovania spisu iba jeden, žiadnym spôsobom nesúvisí s tým, že vyšetrovací spis má právo po skončení vyšetrovania preštudovať aj on ako obvinený v rámci realizácie svojho práva na osobnú obhajobu. Taktiež odkaz najvyššieho súdu na možnosť študovať súdny spis od 14. januára 2013 do 21. novembra 2013 nemá žiadny súvis s možnosťou preštudovania spisu pri ukončení vyšetrovania v prípravnom konaní a takéto odôvodnenie je preto nedostačujúce a samoúčelné. Ak napokon odvolací súd vyvodil dostatočný časový priestor na preštudovanie spisu o.i. aj z tej okolnosti, že si v konaní pred súdom dal na svoje náklady vyhotoviť kópiu časti spisu, ktorú prebrala jeho družka O. G., k tomu obvinený poznamenal, že uvedená okolnosť automaticky nepredpokladá, že vyhotovenú kópiu mal k dispozícii a mohol ju študovať. Záverom k uvedenému zdôraznil, že právo na preštudovanie vyšetrovacieho spisu pri ukončení vyšetrovania v rámci realizácie práva na obhajobu nemožno chápať iba formálne, ale musí dôjsť aj k jeho reálnemu naplneniu.

K znemožneniu reálneho uskutočnenia práva na obhajobu došlo podľa názoru obvineného tiež i paušálnym odmietnutím ním navrhovaných dôkazov, ktoré nebolo zo strany konajúcich súdov presvedčivo odôvodnené. Postup odvolacieho súdu, ktorý rovnako ako prvostupňový súd vyslovil záver o nadbytočnosti vykonania dôkazov ešte pred ich samotným vykonaním (čím teda hodnotil ešte nevykonané dôkazy v jeho neprospech) považuje za neprípustný a zároveň porušujúci zásadu ústnosti a bezprostrednosti. Ak ide o údajnú nepotrebnosť vykonania znaleckého dokazovania z odvetvia ekonomika, účtovníctvo a ekonomický audit v jeho spoločnostiach, túto odôvodnil odvolací súd okolnosťou, že stav účtovníctva v daných spoločnostiach bol dostatočne preukázaný už existujúcim znaleckým posudkom a vyjadrením znalca. Obvinený má však za to, že vzhľadom k tomu, že výsledky uvedeného znaleckého dokazovania vychádzali len z výsledkov daňových kontrol, ktorých zákonnosť od počiatku namietal, existujú dôvodné pochybnosti aj o úplnosti, jasnosti a správnosti týchto znaleckých posudkov. Nie je pritom možné súhlasiť s tvrdením odvolacieho súdu, že by jeho námietky týkajúce sa dĺžky, rozsahu a výsledku daňových kontrol boli nedôvodné, a to s poukazom na to, že výsledky kontrol neboli podkladom pre ustálenie skutkového stavu (podkladom boli faktúry a daňové priznania ním vystavené). A ako uviedol obvinený v tejto súvislosti ďalej, i odmietnutie jeho návrhu na vykonanie znaleckého dokazovania za účelom preskúmania vierohodnosti svedka S. S. treba považovať za absurdné a účelové, keďže záver o jeho vine v časti obchodovania s euroočkami bol vyvozený najmä z výpovede tohto svedka, ktorý vypovedal neurčito a rozporne, pričom zmenu svojej výpovede vôbec nezodôvodnil. Jeho námietku ohľadne odmietnutia predmetného znaleckého skúmania uzavrel odvolací súd bez vysporiadania sa s tým, čo bolo, resp. mohlo byť motívom zmeny výpovede vyššie

menovaného svedka. Nezaujal pritom ani stanovisko k tomu súvisiacemu návrhu na doplnenie dokazovania výsluchom svedka M. H., ktorý disponoval informáciami o dôvodoch zmeny výpovede svedka S.. Napokon za flagrantné porušenie práva na obhajobu obvinený označil tiež aj odmietnutie návrhu na vykonanie konfrontácie medzi ním a svedkom S. S., keďže takáto konfrontácia je bežne vykonávaná v každej trestnej veci, pokiaľ sú vo výpovediach rozpory.

Pokiaľ ide potom o ustanovenie náhradného obhajcu prvostupňovým súdom, týmto bolo podľa názoru obvineného porušené jeho právo na obhajobu z dôvodu, že na uvedený postup neboli splnené zákonné podmienky. V celom súdnom konaní nebolo z dôvodov na jeho strane zmarené jediné hlavné pojednávanie a tiež i jeho obhajcovia sa zúčastňovali každého hlavného pojednávania. Je síce pravdou, že dňa 10. januára 2014 sa jeho obhajca JUDr. Ľuboš Petrovský hlavného pojednávania nemohol zúčastniť z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti, avšak zákonný dôvod na ustanovenie náhradného obhajcu mohol vzniknúť až po uvedenom dátume. Odvolací súd pritom vôbec neprihliadol na tú skutočnosť, že náhradný obhajca nemal dostatok času na oboznámenie sa s príslušným spisovým materiálom a zabezpečenie tak reálneho výkonu jeho práva na obhajobu. Obvinený v danej súvislosti záverom upozornil na povinnosti advokáta ustanovené v § 18 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ako i na to, že náhradný obhajca ho pred pojednávaním ani len nenavštívil v ústave na výkon väzby za účelom vykonania porady.

Uplatnenie druhého dovolacieho dôvodu v zmysle § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. (rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom) odôvodnil obvinený v prvom rade tým, že prvostupňový súd, nerešpektujúc právny názor najvyššieho súdu uvedený v jeho zrušujúcom uznesení z 30. októbra 2013, sp. zn. 4 To 5/2013, nečítal na hlavnom pojednávaní listinné dôkazy, nečítal ani ich podstatný obsah, ale len oboznamoval ich označenie a číslo listu. Zápisnica z hlavného pojednávania bola vopred pripravená tak, že sa do nej protokolovali len jeho vyjadrenia a hoci je v nej uvedené, že sa čítala určitá listina, nebolo tomu tak. Dodatočnému platobnému výmeru v rozsahu 100 strán bola napríklad venovaná jedna minúta, jeho obsah však bol takmer celý prevzatý do odôvodnenia rozhodnutia, a teda tvoril podklad pre rozhodnutie súdu, a to aj napriek tomu, že nebol na hlavnom pojednávaní zákonným spôsobom vykonaný a nemal tak možnosť sa k nemu vyjadriť. Ak bolo pritom poukazované na skutočnosť, že mal k dispozícii vyšetrovací spis, a preto bol s podstatným obsahom listiny oboznámený, toto je z hľadiska splnenia požiadavky na zákonné vykonávanie dôkazov irelevantné. Obvinený považuje postup odvolacieho súdu pri posúdení zákonnosti vykonávania dôkazov, keď najprv zrušil prvostupňový rozsudok práve z dôvodu pochybení pri oboznamovaní listinných dôkazov (s poukazom na to, že v zápisniciach o hlavnom pojednávaní musí byť poznamenaný podstatný obsah potrebný pre rozhodnutie vo veci samej), kým pri opätovnom rozhodovaní už na rovnaké procesné pochybenie prvostupňového súdu neprihliadol (viď uznesenie z 27. februára 2014, sp. zn. 4To 5/2014), za absurdný. A navyše, ako zdôraznil obvinený na záver, priebeh hlavného pojednávania sa v rozpore so Spravovacím poriadkom pre (aj) Špecializovaný trestný súd ani nenahrával a hlavné pojednávanie sa konalo v ústave na výkon väzby, kým samotné záverečné reči už v budove Špecializovaného trestného súdu.

V súvislosti s už skôr spomínanými daňovými platobnými výmery obvinený ďalej upozornil na to, že tieto nemôžu slúžiť ako podklad pre rozhodnutie súdu (pri trestnom čine skrátenia dane a poistného malo ísť podľa jeho názoru o jediný a výlučný dôkaz, o ktorý súd oprel svoje rozhodnutie), okrem už uvádzaného tiež i z dôvodu, že na preskúmanie ich zákonnosti boli podané žaloby, o ktorých nebolo doposiaľ rozhodnuté. Zo spisu pritom nie je ani zrejmé, či sú niektoré z dodatočných platobných výmerov vôbec právoplatné. Len na základe právoplatného dodatočného platobného výmeru je totiž možné konštatovať, že tvrdenia v ňom uvedené sú pravdivé, že daňový subjekt bol povinný daň zaplatiť, príp. že došlo k skráteniu dane v určitom rozsahu. Obvinený tiež v danej súvislosti poznamenal, že tým, že orgány činné v trestnom konaní zaistili doklady, vytvorili stav, kedy daňový subjekt nemohol predkladať uvedené doklady daňovým úradom a tie potom z dôvodu ich nepredloženia vyhotovovali dodatočné platobné výmery. S poukazom na vyššie uvedené, preto podľa názoru obvineného, závery a rozhodnutia daňových orgánov nemôžu slúžiť ako najpodstatnejší dôkaz pre rozhodnutia súdov a vina

musí byť preukázaná v trestnom konaní.

A napokon naplnenie dôvodu v zmysle § 369 ods. 3 Tr. por. obvinený vidí v tom, že vo výroku uznesenia odvolacieho súdu absentuje výrok o tom, ako bolo rozhodnuté o jeho odvolaní proti výroku o vine, treste a spôsobe jeho výkonu. Súd o ňom meritórne nerozhodol ani jedným zo spôsobov uvedených v ust. § 316, § 319, § 321 Tr. por., teda ani odvolanie nezamietol, ani nezrušil rozsudok vo výroku o vine a treste. Odvolací súd je pritom povinný vybaviť odvolanie vo vzťahu ku každému napadnutému výroku samostatne tak, ako to konštatoval aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze z 28. januára 2014, sp. zn. II. ÚS 177/2012, ktorý obvinený doložil ako prílohu k podanému dovolaniu.

Z dôvodov vyššie ozrejmenej obvinený na záver navrhol, aby dovolací súd:

- 1/ rozsudkom vyslovil, že v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 4 To 5/2014, ako i jeho uznesením z 27. februára 2014, sp. zn. 4 To 5/2014, v spojení s rozsudkom Špecializovaného trestného súdu z 23. januára 2014, sp. zn. BB-3T/25/2012, bol porušený zákon;
- 2/ dovolaním napadnuté rozhodnutia zrušil;
- 3/ vec prikázal Špecializovanému trestnému súde, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol, a to v súlade s § 388 ods. 2 Tr. por. v inom zložení senátu;
- 4/ podľa § 380 ods. 4 Tr. por. prerušil výkon trestu.

Na výzvu predsedu senátu súdu prvého stupňa (§ 376 Tr. por.) sa ani jedna zo strán k podanému dovolaniu písomne nevyjadrila.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní obvineného skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že toto je prípustné, bolo podané oprávnenou osobou prostredníctvom obhajcu, v zákonnej lehote a na príslušnom súde, a že spĺňa tiež i obligatórne obsahové náležitosti dovolania. Okrem toho zistil, že bola splnená aj ďalšia podmienka dovolania, keď obvinený využil právo podať riadny opravný prostriedok, o ktorom bolo rozhodnuté.

Najvyšší súd však zároveň dospel k záveru, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí, nakoľko je zrejme, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por. (§ 382 písm. c/ Tr. por.).

Hneď v úvode je nevyhnutné zdôrazniť tú skutočnosť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Nielen z označenia tohto opravného prostriedku ako mimoriadneho, ale predovšetkým zo samotnej úpravy dovolania v Trestnom poriadku je zrejme, že dovolanie nie je určené k náprave akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších -mimoriadnych procesných a hmotnoprávných aplikačných chýb. Tie sú ako dovolacie dôvody výslovne uvedené v § 371 Tr. por., pričom v porovnaní s dôvodmi zakotvenými v Trestnom poriadku pre zrušenie rozsudku v odvolacom konaní sú koncipované podstatne užšie.

Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená. Predstavuje tak výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, musia byť preto striktné obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštanca a dovolanie nebolo chápané len ako „ďalšie“ odvolanie.

Čo sa týka pritom viazanosti odvolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385 ods. 1 Tr. por., k tomu považuje najvyšší súd za dôležité poznamenať, že táto sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Tr. por.) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Tr. por. z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Tr. por. Teda, zjednodušene povedané, podstatné sú vecné argumenty uplatnené dovolateľom a nie ich subsumpcia (podradenie) pod jednotlivé písmená § 371 ods. 1 Tr. por.

Z toho potom vyplýva, že v prípade, ak chybám, vytýkaným v podanom dovolaní v zmysle § 374 ods. 1 Tr. por. nezodpovedá dovolateľom označený dôvod dovolania podľa § 371 Tr. por. a ani iný dôvod dovolania uvedený v tomto (naposledy uvedenom) ustanovení, dovolací súd dovolanie odmietne podľa § 382 písm. c/ Tr. por. alebo zamietne podľa § 392 ods. 1 Tr. por. bez toho, aby zisťoval inú chybu napadnutého rozhodnutia alebo konania, ktorá by zodpovedala právnemu dôvodu dovolania označenému dovolateľom v zmysle § 374 ods. 2 Tr. por.

Ak ale dovolací súd zistí chybu rozhodnutia alebo konania, vecne špecifikovanú dovolateľom podľa § 374 ods. 1 Tr. por., ktorej pri jej správnej právnej (procesnej) kvalifikácii zodpovedá iný právne uplatniteľný dôvod dovolania, než ktorý dovolateľ uviedol v dovolaní v zmysle § 374 ods. 2 Tr. por., dovolací súd dovolaniu vyhovie postupom podľa § 386 a nasledujúcich ustanovení Tr. por. a zistenú chybu vo výroku svojho rozsudku podradí pod dovolací dôvod zodpovedajúci zákonu (viď k tomu bližšie uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. augusta 2011, sp. zn. 2 Tdo 30/2011, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 120/2012).

Pokiaľ ide konkrétne o podané dovolanie, v súvislosti s tam vytýkanými pochybeniami, podraditeľnými pod niektorý z dovolacích dôvodov uvedených pod písm. c/ alebo písm. g/ § 371 ods. 1 Tr. por., bolo v prvom rade povinnosťou najvyššieho súdu - ešte pred pristúpením k skúmaniu ich samotnej opodstatnenosti - zistiť splnenie zákonnej podmienky zakotvenej v prvej vete § 371 ods. 4 Tr. por. (bez splnenia tejto nie je možné vyššie uvedené dovolacie dôvody úspešne použiť), a teda ich predchádzajúce namietanie najneskôr v odvolacom konaní za predpokladu, že tieto boli obvinenému už v pôvodnom konaní známe.

Nakoľko najvyšší súd zistil, že v posudzovanom prípade je potrebné - z dôvodu v podanom dovolaní len zopakovania už skôr obhajobou uplatňovaných námietok - konštatovať splnenie vyššie zmieňovanej zákonnej požiadavky, bolo potrebné v ďalšej fáze pristúpiť ku preskúmaniu ich relevantnosti z pohľadu dotknutých dovolacích dôvodov. K uvedenému je pritom žiaduce tiež podotknúť, že z dovolacieho prieskumu nie je vylúčené ani tvrdenie obvineného, že druhostupňový súd sa mal dopustiť pochybenia, ak v rámci svojho rozhodnutia neuviedol výrok o tom, ako bolo rozhodnuté o jeho odvolaní proti výroku o vine, treste a spôsobe jeho výkonu (čo by mohlo znamenať naplnenie dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. a nie dôvodu v § 369 ods. 3 Tr. por., ako sa toho domáha dovolateľ v podanom dovolaní). Je tomu tak preto, že uvedená okolnosť nemohla byť obvineným vytýkaná už v pôvodnom konaní, keďže sa mu stala známou až v (po) jeho závere - po oboznámení sa s napadnutým uznesením odvolacieho súdu, nenapadnuteľným už žiadnym riadnym opravným prostriedkom.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por.:

Vo všeobecnej rovine dovolací súd vo vzťahu k predmetnému dôvodu dovolania hneď v úvode uvádza, že právo na obhajobu je jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu a zabezpečuje „rovnosť zbraní“ medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom ako žalobcom v trestnom konaní na strane druhej. Táto základná zásada trestného konania je v Trestnom poriadku upravená v ustanovení § 2 ods. 9 Tr. por. a vyplýva z čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, pričom garantovaná je aj v ďalších významných právnych dokumentoch, akými sú Listina základných práv a slobôd a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej už len „Dohovor“). Podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky má obvinený právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

V zmysle uplatneného dovolacieho dôvodu je právo na obhajobu potrebné chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu, pričom uvedený dovolací dôvod môže byť naplnený len v takom prípade, ak zistené porušenie práva na obhajobu bolo zásadné (teda nie akékoľvek resp. každé porušenie práva obvineného na obhajobu zakladá daný dovolací dôvod). Najvyšší súd pritom opakovane upozorňuje v danej súvislosti na skutočnosť, že pod zásadným porušením práva na obhajobu možno rozumieť stav, ak došlo v trestnom konaní k pochybeniu, ktoré

malo, resp. mohlo mať vplyv na konečný výsledok tohto konania.

Pri posudzovaní, či v tom - ktorom prípade bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu, sú dôležité konkrétne okolnosti prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne, ako i vo vzájomných súvislostiach.

Obhajobné práva sú zásadne charakterizované v § 34 Tr. por., a pokiaľ ide o obhajovanie prostredníctvom obhajcu, v § 44 Tr. por. (práva a povinnosti obhajcu).

Ak uplatnenie práva na obhajobu spočíva aj v navrhovaní dôkazov, zodpovedá mu povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritorným rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť alebo ho odmietnuť (§ 272 ods. 3 Tr. por.), resp. rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (§ 208 a § 274 ods. 1 Tr. por.), príp. v konaní o opravnom prostriedku na návrh na vykonanie dôkazu v obsahu rozhodnutia reagovať.

Nemožno však úspešne podať dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. na podklade toho, že sa návrhu na vykonanie dôkazu nevyhovelo. Za porušenie práva na obhajobu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinností podľa § 2 ods. 10 Tr. por., resp. uplatnení oprávnenia podľa § 2 ods. 11 Tr. por. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu učinilý v zmysle § 2 ods. 12 Tr. por. o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú, a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom v zmysle § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., ktorá vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania (vedeného z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Tr. por.) je posudzovanie právnych otázok, a nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (viď k tomu uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. decembra 2009, sp. zn. 2 Tdo 45/2009, uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 7/2011).

Porušenie práva na obhajobu, resp. teda naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. nemožno odvíjať od iného hodnotenia dôkazov obvineným oproti tomu, ako to vo veci vykonali príslušné súdy, ktorých skutkové zistenia a závery sú pre dovolací súd záväzné (nepreskúmateľné). Inak povedané, právo na obhajobu nemôže byť porušené tým, že súdy, vychádzajúc zo zásady voľného hodnotenia dôkazov v zmysle § 2 ods. 12 Tr. por., vyhodnotili dôkazy ináč, než je predstava obvineného. Ako už bolo poukazované vyššie (a ako to zároveň judikatúra najvyššieho súdu už chronicky zdôrazňuje), právna úprava dovolania výslovne vylučuje možnosť uplatňovania námietok voči skutkovým zisteniam súdov, čo znamená, že v dovolacom konaní nie je možné preskúmať a hodnotiť správnosť či úplnosť zisteného skutkového stavu, preverovať dostatočnosť vykonaného dokazovania, ako ani posudzovať správnosť, resp. celkovo spôsob hodnotenia jednotlivých dôkazov a závery, ktoré z dokazovania súdy vyvodili, (a ktoré sú podkladom pre zistenie skutkového stavu). Skutkový stav je v prípade rozhodovania o dovolaní hodnotený iba z toho hľadiska, či skutok alebo iná okolnosť skutkovej povahy boli správne právne posúdené, t. j. či boli právne kvalifikované v súlade s príslušnými ustanoveniami hmotného práva. Revízia skutkových zistení a záverov urobených súdmi nižšieho stupňa už v dovolacom konaní neprichádza do úvahy, (to neplatí len pre dovolanie ministra spravodlivosti podané podľa § 371 ods. 3 Tr. por.).

Tak zo znenia § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., ako aj z inštitútu dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je zrejmé, že trestné konanie je v zásade dvojinstančné. Dovolací súd je tak viazaný zisteným konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili súdy prvého a druhého stupňa. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať (dokazovanie tu právna úprava pripúšťa len celkom výnimočne a v značne obmedzenom rozsahu, keď môže byť zamerané výlučne na to, aby mohlo byť rozhodnuté o dovolaní - viď § 379 ods. 2 Tr. por.). Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňovať,

alebo korigovať len odvolací súd. Dovolací súd nie je možné chápať ako tretiu „odvolaciu“ inštanciu zameranú k preskúmaniu rozhodnutí súdu druhého stupňa.

V kontexte vyššie uvedených úvah a prezentovaných právnych záverov je potom potrebné hodnotiť v rámci dovolacieho konania vecnú argumentáciu dovolateľa S. I. týkajúcu sa nevykonania (odmietnutia) ním navrhovaných dôkazov na doplnenie dokazovania súdom ako irelevantnú, keďže - ako je zrejmé z obsahu predloženého spisového materiálu - o všetkých návrhoch vyššie menovaného obvineného na doplnenie dôkazov bolo nielen že zákonným spôsobom rozhodnuté (súd prvého stupňa tieto na hlavnom pojednávaní konanom dňa 23. januára 2014 podľa § 272 ods. 3 Tr. por. uznesením odmietol vykonať z dôvodu ich nadbytočnosti), ale uvedený postup bol následne aj patrične zdôvodnený, keď Špecializovaný trestný súd rešpektujúc ustanovenie § 168 ods. 1 Tr. por. v odôvodnení svojho rozhodnutia náležite, zrozumiteľne a dostatočne podrobne ozrejmil, prečo nepovažoval za potrebné vykonať jednotlivé obhajobou navrhované dôkazy, s ktorým postupom sa stotožnil aj odvolací súd. Tu nedá zároveň nepodotknúť skutočnosť, že súd prvého stupňa takto postupoval aj v dôsledku predchádzajúceho zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu (z 30. októbra 2013, sp. zn. 4To 5/2013), v ktorom tento o. i. poukázal na potrebu po vrátení veci konkrétne (nie paušálne), rozhodnúť o všetkých návrhoch obvineného na doplnenie dokazovania, a to po starostlivom zvážení ich dôvodnosti.

Dovolací súd teda uzatvára vyššie uvedené konštatovaním, že namietaným postupom konajúcich súdov nedošlo k porušeniu práva na obhajobu, tobž nie k jeho porušeniu zásadným spôsobom, keď tieto nevyhoveli návrhom obhajoby na doplnenie dokazovania. Je vecou súdov nižšieho stupňa, aké dôkazy v konaní vykonajú a ktoré, aj keď sú procesnou stranou navrhované, naopak nevykonajú. Do toho, aký rozsah vo veci vykonaných dôkazov považovali súdy nižšieho stupňa za dostatočný na vydanie rozhodnutia, resp. dokázanie viny a akými dôkazmi považovali jednotlivé okolnosti za preukázané, dovolací súd nemôže vstupovať, pretože ako už bolo na inom mieste podrobne zdôvodnené (a čo je žiaduce vzhľadom na dovolacie námietky obvineného S. I. opätovne na tomto mieste zdôrazniť), skutkové zistenia súdov prvého a druhého stupňa sú pre dovolací súd záväzné a tento nemôže na nich nič meniť. V dovolacom konaní preto nie je ani možné účinne namietať spôsob hodnotenia jednotlivých dôkazov skôr konajúcimi súdmi, ktoré výpovede považovali za dôveryhodné (a naopak), ako vyhodnotili nimi konštatované rozpory a nezrovnalosti, resp. aké závery z vykonaného dokazovania napokon vyvodili. S takýmito námietkami obvinený teda zjavne stojí mimo uplatneného (ako i akéhokoľvek iného uplatniteľného) dovolacieho dôvodu.

Ak dovolateľ ďalej odvodzoval porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom tiež s odkazom na to, že mu nebola poskytnutá dostatočná lehota na preštudovanie vyšetrovacieho spisu v prípravnom konaní, i tieto dovolacie výhrady možno hodnotiť ako nedôvodné.

Tu treba v prvom rade vo všeobecnosti podotknúť, že niet pochyb o tom, že právo obvineného a jeho obhajcu na preštudovanie vyšetrovacieho spisu pri skončení vyšetrovania (§ 208 Tr. por.) je dôležitou súčasťou práva na obhajobu. Pokiaľ ide však o jeho význam, tento je potrebné vnímať tiež v kontexte vzťahu prípravného konania (definovaného v § 10 ods. 15 Tr. por.) k hlavnému pojednávaniu (resp. súdnemu konaniu), keď na základe úpravy rekodifikovaného Trestného poriadku platí, že dôkazy získané v priebehu vyšetrovania primárne určujú (podľa úvahy prokurátora) rámec, v ktorom bude trestný čin kladený obvinenému za vinu prejednávaný (na podklade obžaloby) v konaní pred súdom. V naposledy uvedenom konaní je ťažisko dokazovania (§ 278 ods.2 Tr. por.), pričom tu prokurátor nesie dôkazné bremeno. Jedine v súdnom konaní možno uznať obvineného za vinného.

Ak ide potom o určenie „primeranej lehoty“ (na využitie uvedeného práva, presnejšie na preštudovanie spisu a príp. podanie návrhov na doplnenie vyšetrovania) zo strany konajúceho orgánu činného v trestnom konaní - v prípade, že je obvinený alebo obhajca toho názoru, že policajtom ustanovená lehota na preštudovanie spisu nie je dostatočná (a tento ju na ich žiadosť npredĺži), takéto vyjadrenie dotknutých osôb je potrebné poznamenať do záznamu o preštudovaní vyšetrovacieho spisu, pričom následne prichádza z ich strany do úvahy využitie postupu v zmysle § 210 Tr. por. (t. j. požiadať prokurátora o preskúmanie postupu policajta).

Pokiaľ ide či už o právo obhajoby na preštudovanie vyšetrovacieho spisu v primeranej lehote alebo celkovo o právo na primeraný čas na prípravu obhajoby, tu si treba tiež uvedomiť, že toto je v istom zmysle protichodné k právu na prejednanie veci v primeranej lehote, keď dodržanie oboch je potrebné vždy zvažovať súčasne, (aby boli rešpektované práva obhajoby, no zároveň, aby zo strany tejto nedochádzalo k úmyselnému, či bezdôvodnému oddiaľovaniu skončenia vyšetrovania, resp. všeobecne trestného konania). Zatiaľ čo k porušeniu prvého z uvedených práv dochádza zásadne vtedy, ak je „lehota“ príliš krátka, záver o porušení druhého je možné vysloviť, ak je naopak „lehota“ príliš dlhá.

Čo je ale pre účely dovolacieho konania najdôležitejšie: Pokiaľ by aj mal najvyšší súd za to, že lehota na preštudovanie vyšetrovacieho spisu (a prípadné podanie návrhov na doplnenie vyšetrovania) poskytnutá obhajobe nebola (vzhľadom na všetky okolnosti prípadu) „primeraná“, nebolo by možné konštatovať naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. (a teda porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom), ak by súd zároveň dospel k názoru, že v rámci neskoršieho súdneho konania mal obvinený (jeho obhajca) dostatok času a možností na prípravu obhajoby (v takom prípade by nerešpektovanie § 208 Tr. por. nemalo vplyv na samotné rozhodnutie, nepoznamenalo by spravodlivosť ďalšieho konania). Neumožnenie obhajobe preštudovať spis na konci vyšetrovania v primeranej lehote v zmysle § 208 Tr. por. môže byť dôvodom pre odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi (do prípravného konania) pri preskúmaní, resp. predbežnom prejednaní obžaloby (§ 241 ods. 1 písm. f/, resp. § 244 ods. 1 písm. h/ Tr. por.), nie je však dôvodom pre vyslovenie porušenia zákona z tohto dôvodu v dovolacom konaní, ak došlo v súdnom konaní v danom smere k „náprave“.

Rovnako i ESLP pri interpretácii čl. 6 ods. 3 písm. b/ Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej už len „Dohovor“), zaručujúceho obvinenému právo „mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby“, pripúšťa možnosť nápravy v ďalších fázach konania, keď v rámci svojich rozhodnutí opakovane uviedol, že nedostatok času alebo možností k príprave obhajoby v jednej fáze konania je možné napraviť, pokiaľ obhajoba takú možnosť dostane neskôr (viď napr. *Serves v. Francúzsko*, rozsudok z 20.10.1997, č. 20225/92; resp. *Twalib v. Grécko*, rozsudok z 9.6.1998, č. 24294/94).

Pokiaľ ide potom o preskúmanú vec, tu najvyšší súd po preštudovaní spisového materiálu zistil, že obvinený, ako i jeho obhajca (obhajcovia) mali v priebehu celého súdneho konania dostatok času a príležitostí zoznámiť sa s obsahom celého spisového materiálu za účelom prípravy obhajoby. Obhajoba mala predovšetkým voľný prístup k spisu, a teda kedykoľvek mohla využiť možnosť do neho nahliadnúť (v konaní pred súdom nie je možné obhajobe právo na nazeranie do spisu odoprieť), pričom bolo vyhovené i jej žiadosti o poskytnutie príslušných fotokópií. Dôležité je tu poznamenať, že obvinený mal od začiatku konania možnosť vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, kladeným mu za vinu, k dôkazom o nich, robiť návrhy na doplnenie dokazovania, (o ktorých bolo - ako je uvedené vyššie - aj zákonným spôsobom rozhodnuté), ako i podávať opravné prostriedky. V následnom konaní bolo teda obvinenému plne umožnené uplatnenie jej práv, mohol využívať v celom rozsahu možnosť aktívnej obhajoby, a to či už sám alebo prostredníctvom svojho obhajcu.

Záverom je potrebné na margo uvedeného uviesť, že vyslovenie akéhokoľvek názoru, či bol alebo nebol obhajobe poskytnutý na konci vyšetrovania dostatočný čas za účelom oboznámenia sa s obsahom získaného spisového materiálu ako i podania návrhov na doplnenia vyšetrovania, považoval pri vyššie zistenom stave dovolací súd za zbytočné. Dôvodom je, že ani prípadne konštatovanému nedostatku v príslušnom smere (posudzujúc rešpektovanie práva na obhajoba v kontexte celého trestného, a najmä potom súdneho konania), by nebolo možné priznať zákonom požadovaný charakter zásadného porušenia práva na obhajobu (čo však konštatovanie dotknutého nedostatku, napriek irelevantnosti takej konštatácie, neznamená).

Do tretice, nemožno dať za pravdu dovolateľovi ani pokiaľ ide o námietku týkajúcu sa údajného porušenia práva na obhajobu z dôvodu ustanovenia mu náhradného obhajcu zo strany prvostupňového súdu, za účasti ktorého bolo následne vykonané hlavné pojednávanie dňa 10. januára 2014.

Hneď na úvod možno k uvedenému uviesť, že inštitút náhradného obhajcu bol do právneho poriadku zavedený zákonom č. 366/2000 Z. z. (t. j. novelou predchádzajúceho Trestného poriadku) na základe potrieb aplikačnej praxe ako forma prevencie - za účelom zamedzenia nemožnosti vykonať úkony trestného konania z vonkajších dôvodov alebo na základe snáh nesúcich znaky procesnej obštrukcie. Jeho využitím v konkrétnej veci sa potom okrem garancie dodržiavania obhajobných práv obvineného (§ 2 ods. 9 Tr. por.) zabezpečuje zároveň i naplnenie práva na spravodlivé prejednanie veci v primeranej lehote, bez zbytočných prieťahov (§ 2 ods. 7 Tr. por.).

Je síce pravda, že obvinený má v prvom rade právo obhajovať sa za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu (zvolený obhajca má prednosť pred ustanoveným obhajcom), ktorý výber musí byť v zásade rešpektovaný, čo je významné najmä z hľadiska existencie vzájomnej dôvery medzi obhajcom a jeho klientom, no uvedené právo nie je absolútnej povahy. Môžu totiž existovať relevantné a dostatočné dôvody - a medzi také patria dôvody zákonom určené pre ustanovenie náhradného obhajcu, ktoré môžu ospravedlniť ustanovenie obhajcu (eventuálne aj) proti vôli obvineného.

Ak ide o zákonné predpoklady pre ustanovenie náhradného obhajcu obvinenému v štádiu prebiehajúceho hlavného pojednávania, v zmysle § 42 ods. 1 Tr. por. sa vyžaduje dôvodná obava, že by mohlo byť toto pojednávanie zmarené pre neprítomnosť zvoleného obhajcu alebo ustanoveného obhajcu. Náhradný obhajca môže byť za existencie takejto obavy obvinenému ustanovený popri zvolenom obhajcovi alebo ustanovenom obhajcovi. V zmysle ods. 2 naposledy označeného ustanovenia má náhradný obhajca rovnaké práva a povinnosti ako zvolený obhajca alebo ustanovený obhajca, na hlavnom pojednávaní ich však môže vykonávať iba v prípade neúčasti zvoleného alebo ustanoveného obhajcu (subsidiárne postavenie náhradného obhajcu).

Ak ide o tvrdenia dovolateľa, že na ustanovenie náhradného obhajcu v jeho prípade neboli splnené zákonné podmienky s poukazom na skutočnosť, že v priebehu súdneho konania nebol z dôvodov na strane obhajoby zmarený ani jeden termín hlavného pojednávania, k tomu najvyšší súd uvádza - odhliadnuc od toho, že uvedené tvrdenie nie je pravdivé - že v § 42 ods. 1 Tr. por. sa pre ustanovenie náhradného obhajcu nepožaduje zmarenie niektorého z predchádzajúcich nariadených termínov hlavného pojednávania pre neprítomnosť obvineným zvoleného (ustanoveného) obhajcu. Zákon hovorí o tom, že musí byť daná dôvodná obava zo zmarenia nariadeného termínu hlavného pojednávania pre neprítomnosť zvoleného (ustanoveného) obhajcu, pričom táto obava môže, ale nemusí byť vyvolaná predchádzajúcim obštrukčným správaním sa obhajoby. Podmienky naposledy označeného ustanovenia sú splnené napr. aj v prípadoch hroziaceho uplynutia zákonnej lehoty väzby v dôsledku neprítomnosti obvineným zvoleného (ustanoveného) obhajcu.

Ak ide potom o posudzovanú vec, tu bol obvinenému S. I. (u ktorého bol z dôvodu jeho vtedajšieho pobytu vo väzbe daný dôvod povinnej obhajoby v zmysle § 37 ods. 1 písm. a/ Tr. por.) správne a v súlade so zákonom v konaní pred súdom prvého stupňa opatrením z 12. novembra 2013 ustanovený náhradný obhajca JUDr. Ján Krankuš, keď v rovnaký deň bol zároveň nariadený termín hlavného pojednávania (po vrátení veci na opätovné prejednanie najvyšším súdom). Predseda senátu Špecializovaného trestného súdu v predmetnom opatrení odôvodnil obavu zo zmarenia nariadeného termínu hlavného pojednávania s odkazom na predchádzajúce správanie obvineného v prejednávanej veci, ktorý tesne pred tým, ako mali byť prednesené záverečné reči vypovedal plnú moc obom svojim zvoleným obhajcom (pre údajnú stratu dôvery), keď však bolo zároveň v súvislosti s otázkou náhradného obhajcu poukázané i na právny názor odvolacieho súdu, uvedený v jeho predchádzajúcom zrušujúcom uznesení z 30. októbra 2013, sp. zn. 4 To 5/2013.

Mimo to najvyšší súd, na podporu správneho uplatnenia sudcovského uváženia v medziach zákona pri ustanovení náhradného obhajcu obvinenému navyše uvádza, že zvolený postup bol vhodný s poukazom na končiacu lehotu väzby (táto mala uplynúť 1. marca 2014), čo len zvyšovalo dôvodnú obavu z prípadného zmarenia nariadeného termínu hlavného pojednávania. O vhodnosti súdom zvoleného postupu napokon svedčí i samotný fakt, že obhajca obvineného JUDr. Ľuboš Petrovský sa na nariadený

termín hlavného pojednávania dňa 10. januára 2014 nedostavil, keď len deň predtým súdu telefonicky oznámil, že je práceneschopný.

Zo zápisnice o hlavnom pojednávaní pritom vyplýva, že hlavné pojednávania sa uskutočnilo za prítomnosti náhradného obhajcu (pre neprítomnosť zvoleného obhajcu z dôvodu jeho dočasnej práceneschopnosti) len v prvý nariadený deň, keď vo všetky nasledujúce dni (až do 23. januára 2014, kedy bol vyhlásený rozsudok) toto prebiehalo už aj za účasti obvineným zvoleného obhajcu.

Ak ide potom o dovolateľom namietanú kvalitu zo strany ustanoveného náhradného obhajcu mu poskytovanej právnej pomoci, k tejto je potrebné dodať len toľko, že (tak ako to najvyšší súd už niekoľkokrát vo svojich rozhodnutiach opakovane zdôraznil) pod dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. nie je možné subsumovať vlastný spôsob výkonu obhajoby obhajcom. Z nezávislosti advokácie na štáte totiž vyplýva, že vedenie obhajoby je vo svojej podstate záležitosťou medzi obhajcom a obvineným a že za spôsob výkonu obhajoby nesie zodpovednosť samotný advokát (nie všeobecný súd), a to nie voči súdu ako orgánu verejnej moci, ale voči obhajovanému, prípadne orgánu, ktorému je disciplinárne podriadený (advokátska komora). Na obhajobu v trestnom konaní je, z pohľadu pôsobnosti súdu, spôsobilý každý (do príslušného zoznamu zapísaný) advokát.

Nemá však dovolací súd dôvod na hodnotenie obhajoby v jej parciálnom úseku vykonávanom prostredníctvom náhradného obhajcu ako nekvalitnej, a také tvrdenie chápe ako aktuálnu (dovoláciu) taktiku obhajoby (čomu zodpovedá aj aktivita obhajcu pri štúdiu spisu a na hlavnom pojednávaní).

K dovolaciemu dôvodu v zmysle § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por.:

Daný dovolací dôvod možno úspešne uplatňovať v prípadoch, keď je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom. Pokiaľ ide o porušenie zákona, v tejto súvislosti najvyšší súd už stabilne v rámci svojej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje, že také porušenie by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 Dohovoru, čomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho (nie ďalšieho riadneho) opravného prostriedku. Z uvedeného potom logicky vyplýva, že nesprávny procesný postup súdu pri vykonávaní dôkazov môže byť dovolacím dôvodom v zmysle § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. len vtedy, ak mal, resp. má negatívny materiálny dopad na práva obvineného. K porušeniu práva na spravodlivý proces by pritom mohlo dôjsť len vtedy, ak by odsúdenie obvineného bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkaze, ktorého vykonanie sa spochybňuje.

Čo sa týka námietok obvineného S. I., ktoré vzťahoval k danému dovolaciemu dôvodu, tieto smerujú v podstate k spôsobu oboznamovania listinných dôkazov prvostupňovým súdom na hlavnom pojednávaní, ako i obsahu zápisnice, keď týmto postupom malo dôjsť podľa názoru obvineného k nerešpektovaniu právneho názoru odvolacieho súdu, uvedenému v jeho zrušujúcom uznesení z 30. októbra 2013, sp. zn. 4 To 5/2013.

Ako je zistiteľné z obsahu predloženého spisového materiálu, spôsob, akým boli čítané listinné dôkazy v rámci súdneho konania namietala obhajoba niekoľkokrát, pričom tento bol (o.i.) tiež dôvodom zrušenia prvého odsudzujúceho prvostupňového rozsudku z 18. apríla 2013, sp. zn. BB-3T 25/2012. Pred Špecializovaným trestným súdom došlo preto po vrátení mu veci na opakované prejednanie (v potrebnom rozsahu), k opätovnému vykonaniu listinných dôkazov, a to na hlavnom pojednávaní konanom v dňoch 10. až 23. januára 2014 (s výnimkou 16. januára 2014).

V chronologicky ostatný uvedený deň bol vyhlásený už v poradí druhý prvostupňový odsudzujúci rozsudok (napadnutý podaným dovolaním spolu s druhostupňovým uznesením), v odôvodnení ktorého následne súd prvého stupňa uviedol, ktoré konkrétne listinné dôkazy boli na hlavnom pojednávaní vykonané a že tieto boli čítané buď celé alebo len ich podstatný, pre vec relevantný obsah, a to v súlade s § 269 Tr. por. (súd poukázal i na to, že čítanie listinných dôkazov trvalo spolu 54 hodín čistého času, čo už samotné vylučuje obvineným uvádzaný spôsob oboznamovania listinných dôkazov - t. j.

čítaním ich označenia a čísla listu), keď po celý čas obvinený, ako i jeho obhajca mali oboznamované listinné dôkazy pred sebou v podobe ich kópie. Súd zároveň poukázal na to, že obvinený mal možnosť sa ku každému z vykonaných dôkazov vyjadriť, čo aj využil, pričom z jeho vyjadrení je zrejmé, že mu obsah čítaných dôkazov bol známy. Ak ide o spôsob vyhotovenia zápisnice o hlavnom pojednávaní a v nej zvolenú protokoláciu ohľadne vykonaných listinných dôkazov, táto bola správna, rešpektujúca zákonné znenie ustanovení § 58 ods. 4 a § 58 ods. 1 písm. d/ Tr. por.

Na tomto mieste je potrebné z pohľadu dovolacieho súdu pripomenúť znenie ustanovenia § 269 Trestného poriadku:

„Písomné vyjadrenia, posudky, správy štátnych orgánov a ďalšie listiny, ktorými sa vykonáva dôkaz na hlavnom pojednávaní, sa prečítajú celé alebo ich časť, ktorá sa týka dokazovanej skutočnosti, a umožní sa do nich nazrieť stranám, a ak je to potrebné, aj svedkom a znalcom.“

Z hľadiska obsahu vyššie uvedených ustanovení vyplýva, že do zápisnice o hlavnom pojednávaní sa text čítaných listín ani sčasti nezaznamenáva.

Poukazujúc na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že v postupe prvostupňového súdu neboli, ani po prieskume spisového materiálu, zistené relevantné pochybenia, keď tento postup bol zo strany súdu prvého stupňa i dostatočne vyčerpávajúco a v súlade so zákonom odôvodnený, reflektujúc i obhajobou v priebehu konania vznesené námietky. Listinné dôkazy boli teda na hlavnom pojednávaní vykonané zákonným spôsobom a z nich vyplývajúce závery boli súdmi bez ďalšieho použiteľné a hodnotiteľné pri rozhodovaní o vine dovolateľa (§ 278 ods. 2 Tr. por.). A keďže skôr naznačené úvahy prvostupňového súdu, podrobne rozvedené na str. 61 a nasl. jeho rozhodnutia, si dovolací súd v plnom rozsahu osvojil, v podrobnostiach na ne v súvislosti s predostretými dovolacími námietkami odkazuje, keď nepovažuje za účelné na danom mieste opakovať tam uvedenú (a správnu) argumentáciu.

Pochybenie svedčiacie pre záver o naplnení dovolacieho dôvodu v zmysle § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. nebolo rovnako zistené ani v súvislosti s v dovolaní na viacerých miestach namietanými daňovými protokolmi, či (dodatočnými) platobnými výmermi. Oba súdy sa totiž celkom jasne v rámci svojich rozhodnutí vyjadrili, že primárnym podkladom pre ustálenie skutkového stavu (odsúdenie obvineného) boli účtovné doklady, najmä faktúry, dodacie listy, príjmové a výdavkové pokladničné doklady, ako i daňové priznania, vystavené (predložené) samotným obvineným, ktoré boli podporené radom ďalších dôkazov, svedčiacich pre záver o fiktívnom obchodovaní obvineného s lykožrútmí a euroočkami. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia vzhľadom na vykonané dokazovanie ozrejmil, prečo dospel k takému záveru o len simulovanom uskutočňovaní zdaniteľného plnenia (fiktívnom obchode s obomi komoditami), pričom jeho skutkové závery dovolací súd neskúma. V odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu bolo však správne poznamenané, že závermi a rozhodnutiami daňových orgánov nie je súd v trestnom konaní viazaný (vina musí byť dokázaná v trestnom konaní).

Taká autonómia súdu v trestnom konaní sa týka priamych aplikačných otázok, a pokiaľ ide o posúdenie otázky viny, i predbežných otázok (§ 7 ods. 1 Tr. por. in fine).

Opätovne (ale nie nadbytočne) tu je dôležité pritom pripomenúť, že hodnotenie dôkazov vykonané v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyjadrenou v § 2 ods. 12 Tr. por. súdmi nižšieho stupňa je vylúčenie z posudzovania dovolacím súdom (ide o námietku skutkového charakteru). Ak ide o uvedenú zásadu, v jej zmysle súdu rozhodujúcemu o vine obvineného nie je možné prikázať, o ktoré dôkazy má oprieť svoje rozhodnutie, ani akú relevanciu (váhu) má prikladať jednotlivým vykonaným dôkazom (rozsah a druh dôkazov potrebných na preukázanie určitej skutočnosti je na vlastnej úvahe súdu). Platí, že žiadnym dôkazom nie je súd pri posudzovaní určitej skutkovej okolnosti viazaný, keď zároveň žiaden zo zákonne súladných dôkazov nie je v tomto smere ako podklad pre rozhodnutie vylúčený. Na základe ktoréhokoľvek legálneho dôkazu môže byť uznaná vina v trestnom konaní (neplatí však, že na základe určitého dôkazu alebo dôkazov vina uznaná byť musí).

Týmito právnymi reáliami rozhodovania v dovolacom konaní však dovolací súd skutkové zistenia súdu prvého stupňa a dovolacieho súdu nijako nespochybňuje.

Ak ide napokon o poukaz obvineného na okolnosť, že priebeh hlavného pojednávania sa v rozpore s vyhláškou č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších zmien (Spravovací a kancelársky poriadok pre sudy) nenahrával, uvedené tvrdenie stojí síce mimo uplatneného dovolacieho dôvodu (a nespadá ani pod žiadny iný z do úvahy prichádzajúcich dovolacích dôvodov), ale i napriek tomu najvyšší súd poznamenáva, že ani toto tvrdenie sa nezakladá na pravde, keďže prvostupňový súd postupoval v súlade s vtedy účinným Trestným poriadkom, ktorý obligatórnu povinnosť zaznamenávať hlavné pojednávanie s využitím technického zariadenia určeného na zaznamenávanie zvuku neustanovoval (k zakotveniu tejto došlo až novelou č. 353/2014 Z.z., keď bolo do Trestného poriadku s účinnosťou od 1. marca 2015 doplnené ustanovenie § 61a). Rovnako tak potom i Spravovací a kancelársky poriadok pre sudy účinný v relevantnom čase v súlade s vtedy účinným právnym predpisom vyššie právnej sily (Trestným poriadkom) zakotvoval zaznamenávanie priebehu súdneho konania pomocou technického zariadenia len ako jednu z do úvahy prichádzajúcich možností vyhotovenia zápisnice (t. j. len fakultatívne, s alternatívou diktovania predsedom senátu - § 58 Tr. por.).

K námietke, dovolateľom subsumovanej pod § 369 ods. 3 Tr. por.:

S odkazom na § 369 ods. 3 Tr. por. obvinený vytýka odvolaciemu súdu, že vo výroku jeho uznesenia absentuje výrok o tom, ako bolo rozhodnuté o jeho odvolaní proti výroku o vine, treste a spôsobe jeho výkonu, poukazujúc pritom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. januára 2014, sp. zn. II. ÚS 177/2012.

K tomu najvyšší súd v prvom rade uvádza, že keďže § 369 ods. 3 Tr. por. nepredstavuje samostatný dôvod dovolania (obdobne ako § 374 ods. 3 Tr. por., k čomu vid' uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. decembra 2012, sp. zn. 2 Tdo 73/2012, uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 47/2014), pre úspešné podanie dovolania je potrebné, aby bolo v predmetnom ustanovení predpokladané pochybenie zároveň subsumovateľné pod niektorý z do úvahy prichádzajúcich dovolacích dôvodov v zmysle § 371 Tr. por.

Len v tomto naposledy označenom ustanovení s názvom „Dôvody dovolania“ sú totiž uvedené samostatne uplatniteľné dovolacie dôvody, ako je to zrejmé, okrem už uvedeného samotného paragrafového označenia, tiež i zo znenia ďalších ustanovení Trestného poriadku, upravujúcich dovolanie - § 368 ods. 1, § 369 ods. 1, ods. 2, § 374 ods. 2, § 382 písm. c/, § 384 ods. 1 ako i § 386 ods. 1.

Ak ide o vyššie uvedenú dovoláciu námietku obvineného S. I., tak táto by (posudzujúc ju z obsahového hľadiska) v prípade preukázania jej opodstatnenosti, mohla znamenať naplnenie dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., ako to napokon najvyšší súd naznačil už i na inom mieste daného rozhodnutia.

Reagujúc na samotnú dovoláciu výhradu je potom potrebné odkázať predovšetkým na dve v danom smere relevantné rozhodnutia najvyššieho súdu, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. augusta 2009, sp. zn. 2 Tdo 28/2009, uverejnený pod č. 54/2009, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. februára 2015, sp. zn. 2 Tdo 6/2015, uverejnené pod č. 88/2015), z ktorých vyplývajú (s prihliadnutím na posudzovaný prípad), nasledovné závery:

Ak obvinený podá odvolanie proti všetkým výrokom rozsudku, ktoré sa ho týkajú a odvolací súd pri plnení revíznej povinnosti, vymedzenej v § 317 ods. 1 Tr. por., zistí, že v napadnutom rozsudku je chybný len výrok o náhrade škody, rozhodne tak, že zruší len tento výrok (ide o oddeliteľnú časť rozsudku v zmysle § 321 ods. 3 Tr. por.) bez toho, aby akýmkoľvek ďalším svojím výrokom zároveň

rozhodol o tom, že ostatné výroky prvostupňového rozsudku, t.j. výrok o vine a výrok o treste, zostávajú nedotknuté a že sa v tomto rozsahu odvolanie zamieta.

Vzhľadom na povahu odvolania, ktoré je z hľadiska rozhodovania odvolacieho súdu, pokiaľ ide o toho istého odvolateľa nedeliteľné, neprichádza do úvahy čiastočné zamietnutie odvolania. Postup podľa § 319 Tr. por. prichádza do úvahy iba vtedy, ak je odvolanie nedôvodné v celom rozsahu.

Ak odvolací súd ponechá odvolaním nedôvodne napadnutú časť rozsudku nedotknutú, pretože na základe tohto, čiastočne aj dôvodného odvolania, alebo na základe odvolaním vyvolaného zákonného prieskumu (§ 317 ods. 2 Tr. por.), zrušil inú časť napadnutého rozsudku (v posudzovanom prípade výrok o náhrade škody), má nevyhovenie odvolaniu, vo vzťahu k odvolacím súdom nedotknutej časti napadnutého rozsudku (v posudzovanom prípade vo výroku o vine a vo výroku o treste), právne účinky zamietnutia odvolania (§ 319 Tr. por.). Od toho sa potom odvíja právoplatnosť neúspešnou časťou odvolania napadnutého výroku rozsudku podľa § 183 ods. 1 písm. b/ bod 3 Tr. por., ktoré je na tento účel potrebné vyložiť extenzívne.

Pokiaľ ide o samotné rozhodnutie odvolacieho súdu, toto potom nemôže obvinený úspešne napadnúť dovolaním s odkazom na to, že je chybné, lebo neobsahuje výrok, ktorý sa ho priamo týka (arg. § 369 ods. 2 písm. b/, ods. 3 Tr. por. - „že taký výrok nebol urobený“).

Ako podpornú argumentáciu je potrebné použiť tiež komparáciu so zákonom č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej už len „O.s.p.“), teda paralelne v čase dotknutého rozhodnutia účinným predpisom o konaní pred súdmi (o občianskom súdnom konaní), pri problematike rozhodovania o (nedôvodnom, resp. sčasti nedôvodnom) odvolaní.

Podľa § 219 ods. 1 O.s.p. (a rovnako tak i podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku, účinného od 1. júla 2016): Odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

Kým teda v trestnoprocensom režime sa odvolanie zamieta, v občianskom súdnom konaní sa rozsudok (oproti podanému odvolaniu) potvrdzuje - obsahovo ide o rovnaké rozhodnutie.

Podstatné však je, že podľa O.s.p. (C.S.P.) sa rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne (teda odvolanie proti výroku je nedôvodné). Nedôvodnosť odvolania (a tomu zodpovedajúca správnosť rozhodnutia) sa teda viaže na rozsah, vymedzený príslušným (odvolaním neúspešne napadnutým) výrokom rozsudku - v tomto rozsahu sa napadnuté rozhodnutie potvrdí. V prevyšujúcej (dôvodnej) časti, ak ju odvolanie obsahuje, sa dotknutý (vecne nesprávny) výrok zruší (čím sa odvolaniu vyhovie).

Trestný poriadok, naopak, pri rozhodovaní o zamietnutí odvolania, nevychádza z jeho (možnej) obmedzenej nedôvodnosti (vo vzťahu k výroku, resp. časti napadnutého rozsudku). Formulácia § 319 Tr. por. (odvolací súd odvolanie zamietne, ak zistí, že nie je dôvodné) umožňuje zamietnuť len odvolanie, ktoré je v celom rozsahu nedôvodné - nie odvolanie, ktoré je sčasti aj dôvodné (a teda len sčasti nedôvodné). Naposledy uvedené odvolanie sa však v jeho neúspešnej časti, ako už bolo uvedené vyššie, považuje za zamietnuté, čo vyvoláva právoplatnosť tejto časti odvolania zodpovedajúceho výroku napadnutého rozsudku.

Je nevyhnutné poukázať i na materiálny, obsahový aspekt riešenia tohto problému, teda oddelene od „technickej“ konštrukcie výroku rozhodnutia odvolacieho súdu:

Možno bez pochybností konštatovať, že odvolací súd sa zaoberal odvolaním v celom jeho rozsahu, teda aj pokiaľ ide o napadnuté výroky, aj pokiaľ ide o uplatnené odvolacie námietky. Ku faktickej ujme obvineného, spočívajúcej v tom, že by nebol preskúmaný výrok o vine alebo výrok o treste (a to v zmysle § 317 ods. 1 Tr. por., či už z dôvodov, ktoré odvolací súd skúma „ex off“), alebo na základe odvolacích námietok, nedošlo. Preto je aj z tohto dôvodu potrebné napadnuté rozhodnutie akceptovať (nezrušovať).

Čo sa týka odvolateľom predkladaného nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 28. januára 2014, sp. zn. II. ÚS 177/2012.:

Najvyšší súd toto rozhodnutie rešpektuje, podotýka však, že predmetná okolnosť (formulácia výroku rozhodnutia odvolacieho súdu pri čiastočnom vyhovení odvolaniu) nebola primárnym predmetom prieskumu ústavného súdu, nakoľko ústavná sťažnosť smerovala proti vecnému nerozhodnutiu o dovolaní najvyšším súdom (dovolanie bolo odmietnuté ako neprípustné). Nemožno nebrať do úvahy ani kontravórum uplatnené pri rozhodovaní.

Pokiaľ ide o prejednávajúcu vec, najvyšší súd nerozhoduje po zrušení svojho rozhodnutia v konaní o ústavnej sťažnosti, teda pri viazanosti právnym názorom vysloveným vo vyššie označenom náleze (§ 56 ods. 6 zák. č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších prepisov, resp. § 362b ods. 1 Tr. por.).

Spôsob rozhodovania o odvolaní, pokiaľ ide o formuláciu výroku rozhodnutia odvolacieho súdu, ako je prezentovaná vyššie, je vecou dlhodobo zaužívanej a doposiaľ nijako (inak než v uvedenom prípade) nespochybňovanej rozhodovacej praxe súdov v trestnom konaní, a to ako podľa aktuálne účinného Trestného poriadku, tak aj podľa Trestného poriadku v znení účinnom pred 1. januárom 2006 (zákon č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov), pri nezmenenom znení podkladového ustanovenia o zamietnutí odvolania (§ 319 Tr. por., § 256 Tr. por. v znení účinnom pred 1. januárom 2006). Rovnako je tomu pri rozhodovaní súdov Českej republiky, a to aj aktuálnom, stále odrážajúcim naposledy označené ustanovenie zákona č. 141/1961 Zb.).

Ide o (tradičnú a stabilnú) výrokovú kultúru trestného súdnictva, ktorú je vo vzťahu k novým i predchádzajúcim rozhodnutiam neadekvátne poprieť, (najmä) keďže to nie je potrebné z hľadiska vyššie uvedeného materiálneho dôvodu. Ak sa teda odvolanie výrokom odvolacieho súdu zamietajú, len ak je v celom rozsahu nedôvodné (nezamietajú sa čiastočne), neznamená to, že odvolací súd odvolaním napadnutú časť (výrok) preskúmaného rozsudku, ktorý nebol (oproti inému napadnutému výroku) zrušený, neskúmal (čo sa pri opačnom výklade prezumuje na základe výrokovej absencie parciálneho zamietnutia odvolania - jeho časti). To je zrejme vždy aj z odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia, teda s obsahovým odôvodnením.

Aj vyššie uvedená okolnosť je dôvodom, prečo boli trestnoprávnym kolégiom najvyššieho súdu prijaté rozhodnutia, v rámci zovšeobecnenia publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 54/2009 a č. 88/2015.

Rovnaký dôvod potom viedol najvyšší súd v tomto rozhodnutí ku neakceptovaniu uplatnenej dovolacej námietky, a to napriek jej podloženiu časťou odôvodnenia dotknutého nálezu.

Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností, prezentovaných úvah a ustálenej rozhodovacej praxe dospel dovolací súd k záveru, že v posudzovanej trestnej veci dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. por. evidentne nie sú dané (uplatnené dovolacie námietky stoja zjavne mimo nich), a preto dovolanie obvineného s použitím ust. § 382 písm. c/ Tr. por. uznesením na neverejnom zasadnutí odmietol.

V dovolaní dovolateľ navrhol prerušiť nariadený výkon trestu odňatia slobody až do rozhodnutia o podanom dovolaní.

Podľa § 380 ods. 4 Tr. por. minister spravodlivosti alebo generálny prokurátor môže výkon rozhodnutia, proti ktorému podal dovolanie, odložiť alebo prerušiť až do rozhodnutia. Po podaní dovolania môže tak urobiť aj dovolací súd.

Vzhľadom na závery o zrejmom nenaplnení uplatnených dovolacích dôvodov neboli dané zákonné dôvody ani na rozhodnutie o prerušení výkonu trestu tak, ako to navrhoval dovolateľ; osobitné

rozhodnutie o tejto otázke sa nevydáva.

Poučenie:

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.